

OCENE – POROČILA – ZAPISKI – GRADIVO

ZNAČAJ INTEGRATIVNE I INSTRUMENTALNE ORIJENTACIJE PRI IZBORU SLOVENACKOG JEZIKA KAO STRANOG

1. Uvod

1.1. Integrativna i instrumentalna orijentacija – teorijski okvir

U poslednjih nekoliko decenija motivacija ima centralnu ulogu u empirijskim istraživanjima i teorijskom radu u okviru konteksta učenja stranog jezika. Motivacija predstavlja jednu od najkompleksnijih varijabli korišćenih za osvetljavanje individualnih razlika u učenju i izboru stranoga jezika (VAEZI 2008: 54).

Vrlo značajnu ulogu u istraživanju motivacije u učenju drugog jezika ima Gardnerova teorija motivacije. Pregledavši literaturu dostupnu u oblasti motivacije učenika za učenjem stranog jezika, uočili smo da mnoge studije upravo koriste Gardnerov socioedukativni koncept, što potkrepljuje značaj njegovog rada u ovoj oblasti.

Mi ćemo se u našem radu fokusirati samo na jednu varijablu iz Gardnerovog socioedukativnog modela. Naime, usredsredićemo se na orijentaciju tj. razloge studenata pri izboru jezika kao stranog jezika, u našem slučaju slovenačkog. Dakle, to je jedan faktor u njegovom modelu koji utiče na motivaciju¹ studenata za učenje jednog jezika i, u krajnjem, na sam uspeh u njegovom savladavanju. Ostale varijable koje utiču na motivaciju, a koje necemo uzeti u obzir u ovom istraživanju, jesu stavovi prema okolnostima učenja, talenat, strategije u učenju jezika, nelagodnost, samopouzdanje itd.

Prema Gardnerovoj teoriji, razlozi za učenje stranog jezika mogu biti instrumentalne ili integrativne prirode.

Integativna orijentacija odslikava istinsko interesovanje za učenje drugog jezika radi približavanja drugoj jezičkoj zajednici. Ovo podrazumeva poštovanje i otvorenost prema drugim kulturnim grupama i načinima života. Kod ekstremnih slučajeva dolazi čak i do potpune identifikacije sa određenom govornom zajednicom. Budući da integrativnost uključuje emocionalnu identifikaciju sa drugom kulturnom grupom, ona se u socioedukativnom modelu reflektuje u integrativnoj orijentaciji prema učenju drugog jezika, tj. pozitivnom stavu prema određenoj jezičkoj zajednici i uopšte otvorenosti prema ostalim grupama (tj. odsustvu etnocentrizma) (GARDNER 2001: 4).

Instrumentalna orijentacija reflektuje pragmatičke, utilitarne motive za učenje nekog stranog jezika. Ona se odlikuje željom da se ostvari društveno priznanje ili ekonomski napredak putem znanja stranog jezika. Instrumentalni razlozi za učenje stranih jezika mogu biti, na primer, bolji posao, bolji status, lični uspeh, dobijanje stipendije, lični napredak ili osnovna sigurnost i opstanak (BAKER 1992: 32).

Dakle, integrativna orijentacija predstavlja razloge za učenje drugog jezika u kojima je istaknuta identifikacije sa određenom zajednicom, a instrumentalna orijentacija,

¹ U socioedukativnom modelu, motivacija za učenjem drugog jezika se sastoji iz tri elementa. Prvo, motivisani pojedinci ulažu trud u učenje jezika, potom, oni žele da postignu cilj, i, na kraju, uživaju u učenju jezika.

s druge strane, predstavlja praktične razloge za učenje jezika, gde ne postoji interes za socijalnim približavanjem jezičkoj zajednici (MASGORET, GARDNER 2003: 174 – 175).

Orijentacije ne moraju nužno biti povezane sa motivacijom. Naime, neko može biti integrativno orijentisan ali ne mora biti motivisan da uči strani jezik. Slična je situacija i sa onima koji su instrumentalno orijentisani. U Gardnerovom modelu, faktor koji je direktno povezan sa uspehom jeste motivacija (MASGORET, GARDNER 2003: 175). Dakle, orijentacije mogu eventualno samo doprineti motivaciji učenika da uči jedan jezik.

Bejker navodi da većina istraživača koja je merila instrumentalnu i integrativnu orijentaciju smatra da su integrativno orijentisani učenici uspešniji u učenju stranoga jezika od onih instrumentalno orijentisanih (BAKER 1993: 33–34).

Valjano je još napomenuti da integrativna i instrumentalna orijentacija nisu neophodno međusobno isključive. Postoji mogućnost postojanja obe orijentacije u isto vreme. Jedna osoba može biti motivisana obema orijentacijama različitim intenzitetom. Na primer, ako neko uči jezik sa primarnim razlogom da postane deo grupe koja taj jezik govori, može takođe verovati da će integracija u novu grupu doprineti njegovom ličnom napretku ili će mu čak pomoći da se uzdigne na društvenoj lestevici. Dakle, postoji tendencija da su rezultati koji se tiču integrativne orijentacije u značajnoj korelaciji sa rezultatima instrumentalne orijentacije (GARDNER 2001: 8). Sigurno je razumljivo da će pojedinci koji su mislili da su integrativni razlozi relevantni za njihovo učenje slovenačkog, takođe i instrumentalne razloge uzeti u obzir. I, s druge strane, pojedinci koji smatraju da im nije važno učenje slovenački iz instrumentalnih razloga, isto osećaju o integrativnim razlozima. Visok stepen korelacije između ove dve klase razloga jednostavno ukazuje na to da ni jedna klasa razloga nije nezavisna.

1.2. Predmet i zadaci istraživanja

Ovo istraživanje okrenuto je ka ispitivanju razloga studenata za izbor slovenačkog jezika kao stranog i njihovom odnosu prema jezicima bivše Jugoslavije.

Primarni cilj ove studije jeste da se izmeri integrativna i instrumentalna orijentacija studenata pri izboru slovenačkog kao stranog. U analizi građe nastoji se proveriti hipoteza da li postoje razlike u prirodi razloga za učenje slovenačkog jezika među ispitanicima različitog pola i mesta studiranja. S obzirom na to da je ispitivanje ovakog tipa veoma važno za pravljenje strategije promovisanja slovenačkog jezika i modifikovanje same nastave, posebno mesto u ovome radu imaće takav primenjenolingvistički pristup.

Pored toga, zadatak nam je da proverimo status jezika bivše Jugoslavije u svesti studenata i ispitamo koji je jezik popularniji među studentima u Srbiji – makedonski ili slovenačkog, kao jedina dva strukturno različita jezika od srpskog. Kod ispitivanja popularnosti ova dva jezika proverili smo da li postoji razlike u izboru jezika među informatorima različitog pola i mesta studiranja.

1.3. Metode, korpus i ispitanici

Za relevantnost i pouzdanost samog istraživanja od presudne su važnosti ispitanici, tačnije kriterijum njihove selekcije. U ovom radu ispituju se orijentacije

188 studenata jezika iz Novog Sada i Beograda². Kako bi se dobili relevantni podaci o njihovim stavovima, u istraživanje su uključeni informatori različitog pola.

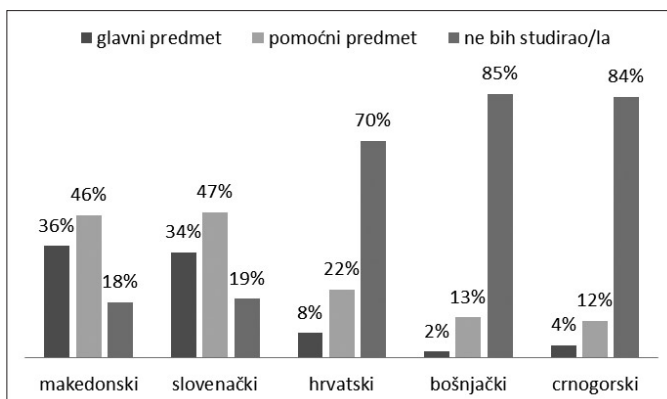
U studiji se koristi upitnik, u koji je uključeno 15 pitanja o stavovima prema jezicima nekadašnje Jugoslavije. Budući da je naš zadatak ispitivanje izbora stranog jezika i razloga za takav izbor, ovde ćemo se fokusirati samo na pitanja koja se toga tiču. Dakle, od 15 pitanja predmet naše pažnje biće samo 3, koja se tiču izbora stranog jezika i razloga takve odluke. Analizirana pitanja su otvorena i zatvorena. Otvorena pitanja su sa slobodnim odgovorima, dok zatvorena pitanja postoje u dve varijante, dihotomna i pitanja sa višesturkim odgovorom. Polazeći od pretpostavke da će odgovori ispitanika zavisiti od njihovih individualnih karakteristika kao što su pol i mesto studiranja, dva pitanja (*izbor između slovenačkog i makedonskog i razlozi za izbor slovenačkog*) ćemo analizirati koristeći ove dva parametra. Odgovore na sva tri pitanja analizirali smo tehnikom izračunavanja procenta, a rezultate dijagramski predstavili.

2. Rezultati istraživanja

2.1. Status jezika bivše Jugoslavije u svesti studenata

Studenti su imali sledeći zadatak: *Od ponuđenih jezika nulom (0) označite jezike koje nikada ne biste studirali, jedinicom (1) jezik koji biste rado studirali kao glavni predmet i dvojkom (2) jezik koji biste studirali kao drugi/pomoćni: ___ bošnjački, ___ makedonski, ___ slovenački, ___ hrvatski, ___ crnogorski.*

U dijagramu 1 predstavljeni su rezultati odnosa studenata prema učenju jezika nekadašnje Jugoslavije. U Dijagramu je predstavljeno pet jezika u okviru kojih se nalaze procenti studenata koji bi svaki od jezika izabrali kao glavni predmet, potom kao pomoćni i, na kraju, procenti studenata koji određeni jezik nikada ne bi studirali. Pri analizi ovog pitanja rezultate nismo ukrstili s parametrom pola i mesta studiranja ispitanika, budući da su ti rezultati u analizi ovog pitanja irelevantni.

Dijagram 1: Odnos studenata prema učenju jezika bivše Jugoslavije

² Ispitivanje je sprovedeno 2011. godine.

Krenućemo od slovenačkog i makedonskog, koji predstavljaju jedina dva strukturno različita jezika u odnosu na srpski. Dakle, od ukupnog broja ispitanika 36% studiralo bi makedonski kao glavni predmet a 34% slovenački, 47% bi studiralo slovenački kao pomoćni a 46% makedonski, dok 19% nikad ne bi studiralo slovenački a 18% makedonski.

Pored srpskog, hrvatski, bošnjački i, odskora, crnogorski, jesu jezici koji su nastali kao rezultat raspada SFRJ. Što se tiče same strukture navedenih jezika oni predstavljaju jedan jezik, koji se u jedinstvenoj državi zvao srpskohrvatskim. Raspadom SFRJ i formiranjem posebnih država, srpskohrvatski se razlaže ne četiri jezika, srpski, hrvatski, bošnjački i crnogorski. Ovakvo stanje možemo opisati kao nastojanje nacionalnih jezičkih politika četiri države da formiraju odelite jezike, uprkos strukturnoj jednakosti. Drugim rečima, iz lingvističke perspektive to je i dalje jedan jezik, dok iz političke to predstavlja 4 jezika.

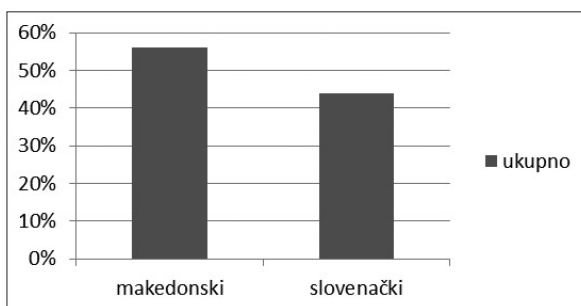
Rezultati u pogledu ovih jezika su sledeći: kao glavni predmet 8% je izabralo hrvatski, 2% bošnjački i 4% crnogorski. Kao pomoćni predmet, od ukupnog broja ispitanika hrvatski bi studiralo 22%, bošnjački 13% i crnogorski 12%. Procenat participanata koji nikada ne bi studirali hrvatski iznosi 70, dok je taj procenat kod bošnjačkog (85%) i crnogorskog (84%) skoro jednak.

Rezultati dobijeni u upitniku potvrdili su naša očekivanja. Naime, najveća zainteresovanost među informatorima postoji za slovenački i makedonski, što je razumljivo budući da ih oni smatraju drugačijim od srpskog jezika, te su im oni stoga privlačniji za učenje. Još jedan razlog se može smatrati relevantnim, a to je izostanak direktnih sukoba između Srbije, s jedne strane, i Makedonije i Slovenije, s druge, tokom jugoslovenskog građanskog rata u poslednjoj deceniji XX veka, pa ne postoji animozitet prema narodu i njihovoj kulturi, u okviru koje spada i jezik. S druge strane, u svesti studenata hrvatski, bošnjački i crnogorski ne predstavljaju posebne jezike, te se zato velik procenat ispitanika ne odlučuje za njih. Besmisleno je studirati jezik koji znaš, koji nije toliko diferenciran da zavređuje pažnju. Međutim, to ne podrazumeva da oni te jezike smatraju srpskim. U slučaju najpre hrvatskog, ali i bošnjačkog jezika slaboj zainteresovanosti doprinose i sećanja na sukobe iz građanskog rata, jer ne postoji istorijska distanca.

2.2. Slovenački ili makedonski

Kod pitanja *Između makedonskog i slovenačkog vi biste se odlučili za studije _____*. ispitanici treba da se opredele za jedan od dvaju ponuđenih jezika. Dakle, da se odluče koji bi jezik studirali – makedonski ili slovenački. Pitanje je u ovom slučaju samo hipotetičko, budući da su participanti već studenti nekog jezika.

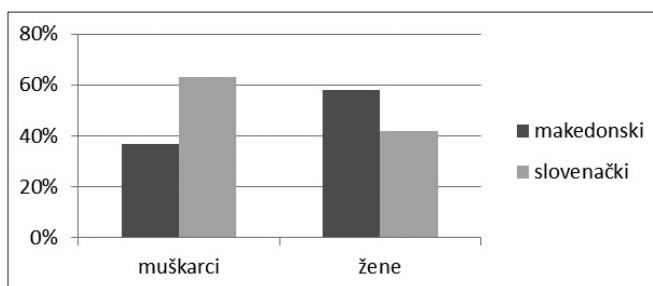
Pre nego što ukrstimo podatke o izboru jezika sa polom i mestom studiranja, iznećemo rezultate odgovora svih ispitanika (dijagram 2). Iako procentualna razlika nije toliko drastična, ona nije zanemarljiva. Naime, rezultati pokazuju da je veći procenat studenata izabrao makedonski (56%).

Dijagram 2: Izbor jezika među svim studentima

U polnoj varijaciji postoji statistički značajna diferencijacija između muške i ženske grupe u pogledu jezičke preferencije. Naime, muškarci su se u većoj meri opredelili za slovenački (63%) nego za makedonski (37%), dok, s druge strane, žene pre biraju makedonski (58%).

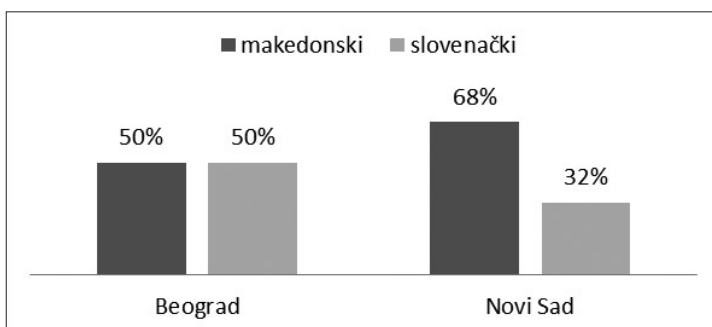
Ovakvo razilaženje muškog i ženskog pola u pogledu preferencije jezika mogli bismo povezati sa medijskom prevalencijom zastupnika makedonske kulture, koju uglavnom čine pevači popularne muzike. U muzičkom repertoaru makedonskih izvođača preovladava ljubavna tematika, koja je, generalno govoreći, bliža ženskom delu populacije, te je razumljivo što je makedonski jezik među ženskim ispitanicima popularniji. Štaviše, makedonski promotori popularne muzike i fizički su prisutni u Srbiji, organizujući koncerte i gostujući u noćnim klubovima. Pored toga, nije redak slučaj migracija makedonskih muzičara iz svoje matične zemlje u Srbiju (tačnije Beograd) u potrazi za boljom zaradom, koja proizilazi iz većeg srpskog tržišta.

Dijagram 3: Izbor jezika u korelaciji sa polom

U pogledu mesta studiranja postoji statistički relevantna razlika, pri čemu beogradski studenti u jednakoj meri biraju i makedonski i slovenački, dok su u Novom Sadu rezultati u korist makedonskog daleko veći (68%) od rezultata slovenačkog.

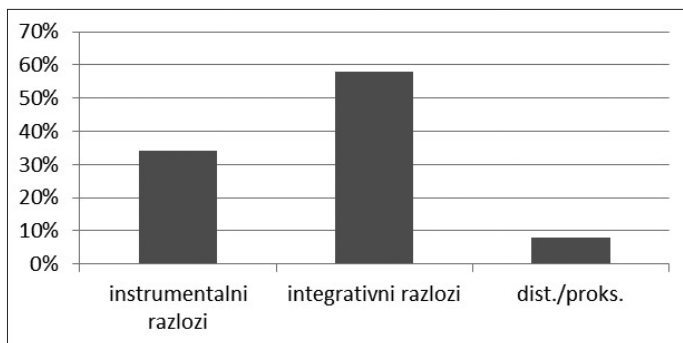
Navešćemo neke faktore koji mogu uticati na ovakvo diferencirano stanje u pogledu jezičke preferencije na različitim univerzitetima. Naime, na izbor jezika, između ostalog, može uticati stručnost i zainteresovanost profesora određenog jezika za njegovo popularisanje, opremljenost učionice u kojoj se izvodi nastava, strukture studenata i dr.

Dijagram 4: Izbor jezika u korelaciji s mestom studiranja studenata

2.3. Integrativni ili instrumentalni razlog

Pitanje *Zašto biste studirali baš taj jezik?* povezano je sa prethodnim. Dakle, odlučivši se za jedan od ovih dvaju jezika, što je bio zadatak u prethodnom pitanju, ispitanici sad imaju zadatak da daju razloge svoga izbora. Budući da nas ovom prilikom zanima samo slovenački jezik, zanemarimo odgovore koji se tiču makedonskog.

Dijagram 5: Orijeantisanost ispitanika obe polne grupe i oba fakulteta koji su se opredelili za studiranje slovenačkog

Odgovore participanata u pogledu razloga za izbor učenja slovenačkog jezika možemo sistematizovati u 3 velike kategorije. U prve dve su integrativni i instrumentalni razlozi, dok smo u treću svrstali one razloge koji se tiču jezičke udaljenosti. Analiziravši odgovore svih ispitanika, bez obzira na pol i mesto studiranja, dobili smo podatak da je najveći broj studenata (58%) integrativno orijentisan, potom slede oni instrumentalno orijentisani (34%), dok 8% ispitanika navodi jezičku bliskost ili udaljenost kao razlog svog izbora. Rezultati pokazuju da je najveći broj ispitanika ili integrativno ili instrumentalno polarisan, što je potvrdilo naše pretpostavke vezane za razloge za izbor nekog jezika.

Kod pripadnika obe polne grupe postoji ujednačenost kako kod integrativno i instrumentalno orijentisanih odgovora tako i kod onih koji se tiču bliskosti jezika srpskom, te u ovim slučajevima nećemo davati grafički prikaz i komentar za svaku pojedinačnu varijablu. Kod samog formulisanja svoje orijentisanosti, takođe, nismo primetili razliku između muškaraca i žena.

Analiziravši odgovore takođe nismo uočili diferenciranje u pogledu mesta studiranja, tako da ni tu nismo uključili dijagram i potrobniju analizu. Fakultet sa kojeg studenti potiču nije bio relevantan ni u pogledu formulisanja stavova informatora.

Odgovore koje smo okarakterisali kao integrativno orijentisane možemo svrstati u 4 grupe, koje odlikuje različit stepen opštosti: (1) ljubav prema zemlji (*Slovenija je zemlja o kojoj sam čula lepe stvari i volela bih da saznam nešto više o njoj; Zato što mi se sviđa Slovenija kao zemlja; Slovenija je lepa zemlja.*), (2) ljubav prema narodu (*Ljubav prema narodu.*), (3) ljubav prema kulturi (*Zbog slovenačke kulture; Interesantna mi je slovenačka kultura; Interesantna mi je slovenačka kultura.*), (4) ljubav prema jeziku (*Lepo zvuči; Zato što mi je interesantan; Mnogo mi je zanimljiv; Volim taj jezik; Zato što mi se sviđa, melodičan je.*)

Instrumentalno orijentisane odgovore možemo takođe podeliti u nekoliko različitih grupa³: (1) ekonomski status zemlje (*Jedini razlog je ekonomski status Slovenije; Zato što je Slovenija razvijenija; Slovenija je ekonomski razvijenija zemlja; Zato što je država razvijenija i postoji veća perspektiva.*), (2) mogućnost pronalaženja posla (*Zbog kontakata sa nekom slovenačkom firmom; Zato što postoji veća mogućnost zapošljavanja; Zbog većih mogućnosti pri zapošljavanju; Zbog posla.*), (3) odnos Slovenije prema Srbiji (*Zato što sam čula da naša zemlja ostvaruje saradnju sa Slovenijom.*), (4) status Slovenije u Evropskoj uniji (*Slovenija je članica Evropske unije.*), (5) mogućnost dobijanja stipendije (*Mogućnosti studiranja u Sloveniji su bolji; Mogućnost dobijanja stipendije*) (6) prestižnost i perspektivnost jezika (*Mislim da je slovenački prestižan jezik; Slovenački je uticajan jezik; Čini mi se perspektivnijim; Mislim da je prosperativniji.*), (7) turistička poseta Sloveniji (*Zbog posete Sloveniji; Slovenija je turistički zanimljiva zemlja.*), (8) rodbina i prijatelji u Sloveniji (*Imam prijatelje tamo; Zbog brojne rodbine koja tamo radi i živi.*), (9) razumevanje pesama i čitanje knjiga na slovenačkom (*Zato što bih volela da razumem reči pesama pojedinih slovenačkih izvođača.*)

Razloge za učenje slovenačkog jezika koje ne možemo okarakterisati niti kao integrativne niti kao instrumentalne možemo podeliti u dve grupe: (1) jezička distantnost (*Zato što je od svih jezika naših suseda taj najrazličitiji; Malo je drugačiji od ostalih južnoslovenskih; Čini mi se da je različitiji od srpskog, pa mi je zanimljivije.*) (2) jezička proksimitet (*Po mom mišljenju bliži je srpskom; Ima dosta sličnosti sa srpskim; Zbog leksičke bliskosti; ...zato što je sličan srpskom jeziku.*) Dakle, jezička udaljenost predstavlja razlog koji je pojedinim studentima presudan za učenje slovenačkog. Kod ovog tipa odgovora uočili smo da veći broj studenata navodi jezičku distantnost nego što je to slučaj sa jezičkim proksimitetom. Prema tome, čini se da distantnost jezika možemo smatrati važnijim razlogom pri odluci za učenje jednog jezika od jezičkog proksimiteta, budući da nema smisla posvetiti

³ Odgovore smo svrstali u devet različitih grupa, koje smo poredali prema brojnosti odgovora određene vrste.

vreme studiranja jezika čija struktura nije u velikoj meri različita od maternjeg jezika.

Prema dobijenim rezultatima najveći broj studenata navodi instrumentalne razloge za učenje slovenačkog jezika. To su pragmatički, utilitarni razlozi, koje odlikuje želja za učenjem jezika radi socijalnog ili ekonomskog napretka. Instrumentalna orijentacija odnosi se na lični prosperitet. Od instrumentalnih razloga najveći je broj onih koji se tiču poslovne perspektive, dobijanja stipendija, ekonomskog napretka i sl. Predominantost instrumentalnih razloga ovakvog tipa za izbor slovenačkog jezika implicira ekonomsku superiornost Slovenije u percepciji studenata iz Srbije.

Dakle, učenje slovenačkog u Srbiji neguje poseban tip instrumentalne orijentacije, gde je učenje inicirano prvenstveno praktičnim razlozima, mahom ekonomske prirode. Shodno tome, jezička politika Slovenije treba da ima u vidu ovakav vid instrumentalne motivacije studenata pri promociji svoga jezika u Srbiji. Takođe, ovakvo stanje određuje i izbor posebnih strategija u nastavi, budući da postoje i negativne strane instrumentalne orijentacije. Naime, studenti su uglavnom usmereni na dobijanje diplome, koja im služi kao ulaznica za željeni posao ili stipendiju, a istinski napredak u poznavanju jezika i dalje negovanje jezika može izostati. Prema tome, prikladnim koncipiranjem nastave može se suprotstaviti negativnim posledicama instrumentalne motivacije. To je veoma izazovan posao, koji može biti ispunjen primenom prave strategije. U daljem izlaganju daćemo nekoliko sugestija, koje mogu ublažiti negativne posledice instrumentalne orijentacije.

Prvo, sa edukativnom tehnologijom efektivna upotreba određene strategije učenja, koja postiže dobre rezultate, može biti implementirana u nastavni proces i može biti demonstrirana na privlačniji način (Xu 2008: 10).

Drugo, u mnogim primenjenolingvističkim istraživanjima pridaje se velika pažnja pojedincu i njegovom ličnom napretku, budući da studenti imaju različite stilove učenja i različite nivoe znanja. Prilagođavanje individualnim potrebama možemo postići edukativnom komunikacijom i tehnologijom. S jedne strane, nastavni materijali i aktivnosti se prezentuju na više načina. Na primer, može se koristiti Paverpoint prezentacija sa audio i video zapisima, beleškama, multimedijalnim kursevima ili interaktivnim onlajn programima radi privlačenja pažnje studenata i zadovoljavanja individualnih potreba. S druge strane, kreiranjem ličnih blogova, portfolija i veb-sajtova, studenti mogu razviti zasebene veštine učenja i stalno razmišljati o procesu usvajanja jezika. Ovakva tehnologija poboljšava nastavu i može u velikoj meri da unapredi motivaciju i angažovanje studenata u učenju (Xu 2008: 10 – 11).

Treće, loša komunikativna kompetencija kod studenata je česta posledica učenja jezika radi dobijanja diplome i potom stipendije, posla i sl. Da bi se kompenzovali ovi negativni aspekti instrumentalne orijentacije, nastava treba da bude koncipirana tako da se u što većoj meri pruži studentima prilika da koriste jezik i da se insistira na prikladnoj upotrebi jezika. Na primer, na časovima čitanja profesor može napraviti zadatke koristeći internet u cilju povećanja količine informacija. U traženju određene teme, studenti koriste logičke veštine kako bi pronašli odgovarajuće veb-stranice, vežbaju veštine brzog pregledanja materijala na računaru i na kraju primenjuju veštinu sinteze kako bi se rezultat pretrage načinio potpunim i koherentim. U tom procesu, studenti imaju priliku da koriste brojne veštine u postizanju učenja nekog jezika.

Osim toga, od učenika može biti zatraženo da predstave rezultate svoje pretrage na času, koristeći multimedijalna sredstva. Ovakva nastava može pružiti priliku učenicima da integrišu svoje veštine čitanja, pisanja, govorenja i slušanja, što predstavlja simulaciju realnih komuikativnih situacija. Njihova sposobnost za spontanu interakciju na slovenačkom jeziku će takođe biti poboljšana. Do učestvovanja u sličnim zadacima, studenti će razviti svest o integraciji znanja i veština u učenju. Kolaborativno učenje za izvršenje zadataka može biti još jedna mogućnost. Dopisivanje putem SMS-a, i-mejla i onlajn foruma za raspravu može biti dobar način da se vežbaju produktivne veštine. Razmenjivanjem informacija s kolegama i profesorima, studenti mogu graditi znanje na konstruktivan način. Upotreba tehnologije u obrazovanju ne samo da potiče želju studenata za učenjem, nego im i pomaže da ovladaju stvarnim jezičkim veštinama (Xu 2008: 11).

U prikladno koncipiranoj nastavi treba uzeti u obzir potrebe studenata za polaganje ispita da bi se učenje i aktivnosti na predavanjima učinile smislenim i relevantnim, međutim, to se ne može tretirati kao jedini cilj podučavanja i učenja. Svrshodna i tehnološki podržana nastava definitivno olakšava aktivno učenje. Tako studenti mogu pratiti svoj proces usvajanja jezika, graditi samopouzdanje u učenju i biti motivisani za usavršavanje svoga znanja, te smanjiti negativne efekte instrumentalne orijentacije (Xu 2008: 11).

3. Zaključak

Na kraju, iznećemo zaključake o analizi odgovora studenata o izboru jezika za studiranje bivše Jugoslavije, kao i zaključke u vezi sa preferencijom makedonskog/slovenačkog i razlozima (orijentacijama) pri izboru slovenačkom jezika među studentima iz Srbije, kao i uslovljenosti njihovih odgovora sa polom i mestom studiranja

Prvo, između svih jezika bivše Jugoslavije najveća zainteresovanost među srpskim studentima postoji za slovenački i makedonski. Razlog koji se može smatrati relevantnim za ovakav rezultat jeste strukturna distanciranost i privlačnost, izostanak direktnih sukoba u građanskom radu s kraja dvadesetog veka i nepostojanje netrpeljivosti prema tim narodima i kulturi.

U pogledu izbora makedonskog ili slovenačkog jezika kao predmeta studiranja, među studentima postoji diferenciranje u pogledu pola i mesta studiranja. Naime, makedonski jezik je popularniji među ženama, što možemo povezati s dominacijom makedonske kulture, odnosno popularne muzike u srpskim medijima, gde preovladava ljubavna tematika, koja je, generalno, bliža ženskom delu populacije. S druge strane, možemo reći da je uticaj ovakve prirode kod muškaraca manjeg intenziteta. Rezultati prelomljeni sa parametrom mesta studiranja pokazuju da kod beogradskih studenata nema razlike u izboru makedonskog i slovenačkog, što nije slučaj sa studentima iz Novog Sada, gde postoji veća naklonjenost makedonskom. Ovakvo stanje može biti rezultat uticaja različitih faktora, kao što su stručnost i zainteresovanost profesora određenog jezika za njegovo popularisanje, opremljenost učionice u kojoj se izvodi nastava, same strukture studenata i sl.

I, konačno, ispitani studenti u Srbiji u većoj meri su instrumentalno orijentisani pri izboru slovenačkog jezika kao stranog. Jezička politika Slovenije treba da uzme u obzir instrumentalne razloge studenata pri promociji svoga jezika u Srbiji. Budući da postoje i negativne strane instrumentalne orijentacije za učenje stranog jezika mora postojati i prava strategija pri koncipiranju nastave. Svrshodna i tehnološki podržana nastava definitivno olakšava aktivno učenje. Tako učenici mogu pratiti svoj proces usvajanja jezika, graditi samopouzdanje u učenju i biti motivisan za usavršavanje svoga znanja, te smanjiti negativne efekte instrumentalne orijentacije.

LITERATURA

- Collin BAKER, 1992: The Origin of Language Attitudes. *Attitude and Language*. Clevedon: Multilingual matters. 22–47
- Robert C. GARDNER, 2001: Integrative motivation and second language learning. *Motivation and second language acquisition*. Ur. Z. Dornyei, R. Schmidt. Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching and Curriculum Center. 1–19
- Anne-Marie MASGORET, Robert C. GARDNER, 2003: Atitudes, Motivation, and Second Language Learning: A Meta-Analysis of Studies Conducted by Gardner and Associates. *Language learning*. Ur. Lourdes Ortega. Michigan: University of Michigan 123–163
- Zahra VAEZI, 2008: Language Learning Motivation among Iranian Undergraduate Students. *World Applied Sciences Journal* 5 (1). Deira: IDOSI Publicatons. 54–61
- Xing Xu, 2008: *Influence of Instrumental Motivation on EFL Learners in China and Its Implication on TEFL Instructional Design*. www.usask.ca/education/coursework/802papers/xu/index.htm

Žarko Bošnjaković
Filozofski fakultet u Novom Sadu
Ivan Knjižar
Zapadni univerzitet u Temišvaru